

Kuva-aineiston käyttö helpottuu Kuvataideakatemiassa

Pinja Metsäranta ja Minna Meronen

Kuvataideakatemia täyttää tänä vuonna 160 vuotta. Yksi merkittävä juhlavuoden tapahtuma oli Kuvataideakatemian digitaalisen arkiston DIA:n avaaminen huhtikuussa. DIA kokoaa yhteen Kuvataideakatemiassa syntyvää kuva-aineistoa kuten kuvia teoksista, näyttelyistä ja tapahtumista, av-aineistoa sekä opetuskuvamateriaalia.

Kuvataideakatemiasta vuosien saatossa valmistuneiden taiteilijoiden anti Suomen kuvataiteelle on ollut merkittävä. Akatemia aloitti toimintansa vuonna 1848 Taideyhdistyksen piirustuskouluna ja muuttui monien vaiheiden jälkeen yliopistoksi kymmenen vuotta sitten. Nykyisin opetus perustuu taiteelliseen tutkimukseen.

Opetukseen kuuluu olennaisesti myös monipuolinen näyttelytoiminta. Kuva-aineisto on tärkeässä osassa Kuvataideakatemian opetuksessa ja tutkimuksessa, ja sen käyttöön saatiin merkittävä parannus digitaalisen arkiston avaamisen myötä.

Kuvamateriaali talteen ja käyttöön

Ajatus kuva-arkiston perustamisesta lähti liikkeelle siitä, että opiskelijoiden opinnäytetoille haluttiin parempi näkyvyys, käytettävyys ja säilyvyys. Opinnäytetöiden dokumentaatiot ovat vapaamuotoisia – yleensä materiaali on koottu kansioihin tai laatikoihin ja kuvamateriaali on paperikuvina, dioina, videoina tai viime vuosina yleisimmin CD:inä ja dvd:inä.

Dokumentaatioita säilytetään Kuvataideakatemian kirjastossa, ja lista niistä löytyy myös verkkosivuilta. Oma lopputyötään suunnittelevat opiskelijat selailevat niitä mielellään, mutta niillä ajateltiin olevan laajempaakin mielenkiintoa taideyleisön piirissä. Siksi Akatemiassa syntyi ajatus opinnäytetöiden dokumentaatiomateriaalin digitoinnista ja arkiston perustamisesta.

Pian huomattiin kuitenkin, että arkisto kannattaa laajentaa kattamaan muukin Akatemiassa tuotettu kuvamateriaali. Näihin kuuluvat esimerkiksi näyttelykuvat, teoskuvat, av-teokset, kuvat erilaisista opetustilanteista ja muista Akatemian tilaisuuksista.

Akatemiassa käynnistettiin vuonna 2006 kaksivuotinen hanke, jonka tarkoituksena oli perustaa digitaalinen kuva-arkisto opetus- ja tutkimuskäyttöön. Kuvataideakatemian digitaalinen arkisto DIA avattiin huhtikuussa 2008. Arkistoon viedään parhaillaan aiemmin tuotettua ja digitoitua kuva-aineistoa.

Jatkossa DIAan kootaan Kuvataideakatemiassa syntyvää materiaalia, mm. näyttelydokumentointeja, teoskuvia, av-tallenteita ja -teoksia. Uutta luovassa taideyliopistossa ajatukset suunnataan samalla myös tulevaan, ja Kuvataideakatemian dokumentointi- ja arkistointikäytäntöjä on

kehitetty hankkeen yhteydessä. Tällä hetkellä Akatemian valokuvaajat dokumentoivat kaikki näyttelyt, joita Kuvataideakatemian kolmessa galleriassa pidetään, mutta jatkossa tarkoitus on siirtää dokumentointivastuuta enemmän opiskelijoille.

Näyttely- ja teoskuvauksen opettamiseen panostetaan, sillä dokumentointi on tärkeä taito valmistuvalle taiteilijalle. Dokumentointi on haasteellista nykytaiteen maailmassa, jossa teokset voivat olla esimerkiksi ääntä ja liikkuvaa kuvaa yhdistäviä installaatioita, muuttuvaa kaupunkitaidetta tai hetkellisiä performansseja.

Tavoitteena helppokäyttöinen sovellus

Arkistoa perustettaessa erityistä huomiota on kiinnitetty arkistojärjestelmän keveyteen ja helpouteen, sillä sen tarkoitus on helpottaa yliopistossa tehtävää käytännön työtä – opetusta, opiskelua, tutkimusta ja tiedotusta. Kuvat pitää saada vietyä nopeasti ja vaivattomasti arkistoon, jotta ne saadaan heti käyttöön. Kuvailutietojen laa-

juutta suunniteltaessa on tasapainoiltu keveyden ja informaation riittävyyden välillä.

Eri tietokantaohjelmia kartoittaessamme päädyimme Luna Insight -tietokantaohjelmaan, joka on kehitetty erityisesti oppilaitosten tarpeisiin. Yhdysvaltalainen ohjelma on käytössä uudella

mantereella useissa korkeakouluissa ja museoissa, mutta on vasta aloittamassa Euroopan valloitustaan. Kuvataideakatemia on ohjelman ensimmäinen käyttäjä Suomessa.

Digitaalisen arkiston suunnittelun yhteydessä on uusittu myös opiskelijoiden kanssa tehtävä sopimus, joka käsittelee opiskeluaikaisten töiden ja niistä otettujen kuvien käyttöoikeutta. Uusi sopimus sallii kuvien digitaalisen arkistoinnin ja käytön Akatemian tiedottamisessa, sekä niiden luovuttamisen kolmansille osapuolille opetus- ja tutkimuskäyttöön.

Monipuolista kuvamateriaalia ja lehtiartikkeleita

DIA muodostuu kolmesta eri päägalleriasta. Kuvataideakatemian galleria koostuu opiskelijoiden ja henkilökunnan tuottamasta aineistosta: teos- ja näyttelykuvista, tilaisuuksien ja tapahtumien dokumentoinneista, lopputöiden kuvamateriaalista ja teksteistä sekä historiallisesta kuva-aineistosta, joka on digitoitu.

Kuva-arkistossa on myös galleria, johon koetaan lehdistössä julkaistuja Kuvataideakatemiaan liittyviä artikkeleita ja arvosteluja. Yhdessä Kuvataideakatemian oman gallerian kanssa lehtiartikkelit muodostavat tulevaisuudessa tutkijoiden ja muiden kiinnostuneiden käyttöön aineistokokonaisuuden, joka kertoo Kuvataideakatemian toiminnasta.

Kuvataideakatemiaan liittyvän materiaalin ohella kolmas DIAan sisältyvä galleria on taidehistoriallista opetuskuvamateriaalia tarjoava AMICA-kuvakirjasto. AMICAssa on yli 100 000 kuvan kokoelmat, jotka ovat peräisin eri museoista ympäri maailmaa. AMICAA ja Kuvataideakatemian kokoelmia on helppo käyttää rinnakkain, jolloin esimerkiksi opettajat voivat koota omia kuvakansioita opetuskäyttöön molemmista kokoelmista.

Kaikki Luna Insight -käyttäjät eri puolilla maailmaa voivat avata kokoelmansa toistensa käyttöön ja Kuvataideakatemiassa onkin edellä mainittujen kokonaisuuksien lisäksi käytössä erilai-

sia kiinnostavia materiaalikokonaisuuksia, kuten historiallisia karttoja.

Metatiedot helpottavat hakua

DIA:n kuva-aineistoon linkitettävä metatietolomake on suunniteltu niin, että sen sisältämät tiedot parhaiten palvelisivat DIA:n erilaisia käyttötarkoituksia ja käyttäjiä. Erityyppisille aineistoille on erilaiset metadatat, joista käyttäjälle näkyvät ainoastaan kuhunkin kuvaan liitetyt tiedot.

Esimerkiksi lopputöitä luetteloitaessa täytetään tiedot lopputyönäyttelystä, lopputyön dokumentaatiosta ja opiskelijan valmistumisvuodesta kun taas tapahtumakuvia luetteloitaessa tärkeää on tallentaa tieto kuvassa esiintyvistä henkilöistä ja tapahtuman nimestä ja ajankohdasta.

Kuvailutietojen määrä on pyritty pitämään suppeana, jotta sekä luettelointi että tietojen hakeminen olisi helppoa. Luettelointia helpottavat metadatatien kohdalla olevat pudotusvalikot, joista on mahdollista valita esimerkiksi teoksen valmistustekniikka tai näyttelypaikka. Pudotusvalikko syntyy ja kehittyy luettelointityön myötä.

Kuva-arkisto opetuksen ja opiskelun tukena

Visuaalinen aineisto on oleellinen osa kuvataiteen opetusta. DIA helpottaa opettajien kurssien

valmistelua tarjoamalla monipuolista kuvamateriaalia, joka on helposti saatavissa ja organisoitavissa. Toisin kuin diaprojektorilla heijastetut diat, digitaalisessa muodossa DIAssa olevia korkean resoluution kuvia voidaan skaalata niin, että myös teoksen yksityiskohtia on mahdollista tarkastella. Näin esimerkiksi suurestakin installaatiosta otetun kuvan yksityiskohtia pystyy esittelemään.

Kuva-arkisto mahdollistaa myös monen kuvan näyttämisen samaan aikaan näytöllä. Tämä helpottaa esimerkiksi kahden taideteoksen erityispiirteiden vertaamista ja esittelyä. Kukin käyttäjä voi tallentaa omia kuvakokonaisuuksiaan esimerkiksi PowerPoint- tai html-muodossa.

Opettajat voivat tallentaa luomiaan kurssikansioita esimerkiksi koulun verkkoon, josta opiskelijoiden on mahdollista päästä katsomaan kurssiaineistoa myös muulloin kuin kurssin aikana. DIA helpottaa myös opiskelijoiden omatoimista opiskelua, koska kaikki kuva-aineisto löytyy helposti yhdestä paikasta.

DIA on tällä hetkellä käytössä ainoastaan Kuvataideakatemia omassa verkossa. Kuvataideakatemia opiskelijat ja henkilökunta pääsevät arkistoon omilla tunnuksillaan. Akatemian ulkopuolisten henkilöiden on mahdollista käyttää digitaalista arkistoa kirjaston yleisökoneilla. Tulvaisuudessa DIA pyritään avaamaan osittain verkkoon.

Tietoa kirjoittajista:

Pinja Metsäranta, Kuvataideakatemia digitaalisen arkiston suunnittelija, amanuenssi

*Minna Meronen, Kuvataideakatemia kirjastonhoitaja
email. minna.meronen@kuva.fi*